

LV

LV

LV

EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 21.4.2010
COM(2010)159 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Divpadsmit punktus saturošs ES rīcības plāns Tūkstošgades attīstības mērķu atbalstam

{SEC(2010) 418}

{SEC(2010) 419}

{SEC(2010) 420}

{SEC(2010) 421}

{SEC(2010) 422}

SATURS

1.	2010. gads – izšķiroši svarīgs gads rīcībai un atbildības apstiprināšanai	3
2.	ES rīcība, lai paātrinātu progresu virzībā uz TAM sasniegšanu	4
2.1.	Drošs ceļš pretim atbalsta saistību izpildei 2015. gadā.....	4
2.2.	Atbalsta efektīva izmantošana: oficiālās attīstības palīdzības (OAP) labāka izlietošana un atbalsta lielāka rentabilitāte.....	5
2.3.	Eiropas operatīvā pieeja TAM īstenošanai	6
2.4.	Proaktīva darba programma attīstības politikas saskaņošanas (APS) jomā.....	8
2.5.	Vietējo līdzekļu piesaistīšana, uzlabojot nodokļu sistēmu.....	8
2.6.	Reģionālās integrācijas un tirdzniecības veicināšana, lai palielinātu izaugsmi un nodarbinātību.....	9
2.7.	Inovatīvu finansēšanas avotu izmantošana, lai risinātu globālās problēmas	10
2.8.	Pārbaude saistībā ar klimata pārmaiņām.....	10
2.9.	Attīstība un drošība	11
2.10.	Globālās pārvaldības struktūra.....	11
3.	Turpmākā virzība	12

1. 2010. GADS – IZŠĶIROŠI SVARĪGS GADS RĪCĪBAI UN ATBILDĪBAS APSTIPRINĀŠANAI

Nesen savā stratēģijā 2020. gadam Komisija izklāstīja savu redzējumu par ES turpmākajos gados¹. Šajā kontekstā ES attīstības politika būs vērsta uz pastiprinātiem centieniem līdz 2015. gadam sasniegt Tūkstošgades attīstības mērķus (TAM).

Pirms desmit gadiem pasaules valstu vadītāji vienojās par izšķirošu rīcību, lai cīnītos pret dažādām nabadzības izpausmēm pasaulē. Nosakot termiņus un kvantitatīvus mērķus, vadītāji nolēma, ka līdz 2015. gadam ir jāpanāk sekojošais:

- uz pusi jāsamazina nabadzība un badacietēju skaits,
- visiem iedzīvotājiem jānodrošina pilna pamata izglītība;
- jānovērš dzimumu nevienlīdzība,
- māšu mirstība jāsamazina par divām trešdaļām un bērnu mirstība – par trim ceturtdaļām,
- jāaptur HIV/AIDS izplatība un saslimstība ar malāriju un citām nopietnām slimībām,
- jānodrošina vides ilgstpēja,
- jāizveido pasaules līmeņa partnerība attīstības jomā.

TAM ir pirmais kopīgu attīstības mērķu kopums starptautiskā līmenī. Šie mērķi ir palīdzējuši panākt vēl nebijuša līmeņa konsensu, un tos arī turpmāk būs jāizmanto par pamatu starptautiskās palīdzības mobilizēšanai. Ar šiem mērķiem tiek uzsvērtā uz cilvēktiesībām balstītas pieejas nozīme attīstībā.

Līdz noteiktajam 2015. gada termiņam ir atlikuši tikai pieci gadi, tāpēc pasaules valstu līderi 2010. gada 20. – 22. septembrī pulcēsies Ņujorkā ANO augsta līmeņa plenārsēdē par TAM. Viņu mērķis ir vispusīgi izvērtēt panākumus un trūkumus, kā arī vienoties par konkrētiem pasākumiem progresa paātrināšanai.

Pašreizējā situācija ir pretrunīga. Attiecībā uz dažādiem reģioniem un TAM progress ir bijis atšķirīgs, ja ņem vērā tādus galvenos progresa rādītājus kā ekonomikas izaugsme, laba pārvaldība un valstu politiku kvalitāte. Kopumā ir panākts spēcīgs un stabils progress galējās nabadzības samazināšanā, kā arī virzībā uz citiem mērķiem, piemēram, vispārēju pamatizglītību, dzimumu līdztiesību pamatizglītības jomā un ūdens pieejamību. Tomēr aptuveni 1,4 miljardi cilvēku joprojām dzīvo galējā nabadzībā (51 % no tiem dzīvo Subsahāras Āfrikā), un vien sestā daļa no pasaules iedzīvotājiem nesaņem pietiekamu uzturu. Gandrīz nekāds progress nav panākts māšu un bērnu mirstības samazināšanā, un arī sanitārijas līdzekļu pieejamības perspektīvas ir drūmas.

Turklāt 2010. gads ir Eiropas gads cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību, tomēr nabadzības problēma nebeidzas pie ES robežām un to nevar atrisināt tikai ES iekšienē. Nesen notikušo pasaules krīžu virkne ir apliecinājums pasaules valstu savstarpējai atkarībai: finanšu krīzes, pandēmijas un klimata pārmaiņas ietekmē visas valstis un visvairāk tieši nabadzīgās

¹ COM(2010) 2020.

valstis. Lai nodrošinātu drošu vidi visiem iedzīvotājiem, globalizācija ir jāpadara ilgtspējīgāka un taisnīgāka.

Tādējādi attīstības veicināšana ir iekļauta Eiropas atbildē uz šodienas globālajām problēmām. 2010. gadā ES ir iespēja panākt uzlabojumus visos līmeņos, savukārt tās partneri var savus pasākumus padarīt dinamiskākus un saskaņotākus, lai sasniegtu TAM. Šis ir arī gads, kurā tiek apstiprināta atbildība, nosakot vairākus TAM un OAP starpposma mērķus un termiņus, tostarp tos, kas iekļauti ES rīcības plānā².

Pagājušajā gadā ES pieņēma vairākus pasākumus, lai palīdzētu jaunattīstības valstīm pārvarēt krīzi³. Daudzi no šiem pasākumiem jau ir īstenoti vai tos pašlaik īsteno⁴, piemēram, neaizsargātības *FLEX* mehānisms. Citi pasākumi ir aktualizēti un aplūkoti šajā paziņojumā. Runa nav tikai par atbalsta piešķiršanu – runa ir par savstarpēju uzticību globālas partnerības ietvaros. Astotajā TAM ir uzsvērts, cik svarīgi ir pastiprināt starptautisko sadarbību, lai sasniegtu visus pārējos TAM. ES turpinās vadīt globālo attīstību, apliecinot, ka tā spēj pildīt savus solījumus. ES ir ieinteresēta nodrošināt, ka līdzekļu devēju un partnervalstu politikā TAM joprojām ir politiskā un finanšu prioritāte. Līdz ar Lisabonas līguma stāšanos spēkā sākas jauns posms ES attīstības politikā, ko raksturo ES un tās dalībvalstu politikas virzienu ciešāka koordinēšana.

Šajā paziņojumā ir izklāstīts ES rīcības plāns un vairāki konkrēti vidēja termiņa pasākumi TAM atbalstam. To papildina pieci dienestu darba dokumenti⁵ par TAM, atbalsta efektivitāti, finansējumu attīstībai, atbalstu tirdzniecībai un 2010. – 2013. gada darba programmu politikas virzienu saskaņošanai. Minētajos dokumentos sīkāk ir aplūkoti dažādi priekšlikumi, kas ietverti šajā paziņojumā. Šis ES rīcības plāns ir paredzēts, lai

- sniegtu vienotu ES ieguldījumu saistībā ar ANO priekšlikumiem par TAM 2010. – 2015. gadā;
- nodrošinātu pamatu saziņai un dialogam ar mūsu galvenajiem stratēģiskajiem partneriem pirms un pēc augsta līmeņa plenārsēdes – gan G8/G20 kontekstā, gan tādos forumos kā Āzijas un Eiropas valstu konference par attīstību (2010. gada 26.–27. maijā), ES un Latīņamerikas valstu samits (2010. gada 18. maijā) un Āfrikas un ES valstu trešais samits (2010. gada 29.–30. novembrī);
- papildinātu stratēģiju „Eiropa 2020”.

ES un dalībvalstu līmenī ir ierosināti šādi pasākumi.

2. ES RĪCĪBA, LAI PAĀTRINĀTU PROGRESU VIRZĪBĀ UZ TAM SASNIEGŠANU

2.1. Drošs ceļš pretim atbalsta saistību izpildei 2015. gadā

Oficiālā attīstības palīdzība (OAP) ir ļoti svarīga attīstībai. Krīze ir apliecinājusi, ka bieži vien šī palīdzība darbojas kā drošības tīkls, nodrošinot stabilu finansējumu laikā, kad privātās līdzekļu plūsmas samazinājās. Tas ļāva jaunattīstības valstīm nodrošināt pamata sociālos

² Padomes secinājumi 11096/08, 24.6.2008.

³ COM(2009) 160 un Padomes secinājumi 10018/09, 18.5.2009.

⁴ Skatīt Komisijas dienestu darba dokumentu par attīstības finansēšanu – SEC(2010) 420.

⁵ SEC(2010) 418; SEC(2010) 419; SEC(2010) 420; SEC(2010)421 un SEC(2010)422.

pakalpojumus, valsts vispārīgo darbību un pamatlīmeņa ekonomisko aktivitāti. OAP ir labs ieguldījums reģionālajā un pasaules stabilitātē.

Kopumā ES joprojām ir lielākā līdzekļu devēja pasaulē, nodrošinot gandrīz 56 % no kopējā atbalsta. Kopš TAM pieņemšanas ES OAP ir gandrīz divkārtšojusies, un 2009. gadā tā sasniedza 49 miljardus euro. Lai gan, salīdzinot ar 2008. gada līmeni, šī summa ir samazinājusies, tā atbilst 0,42 % no ES NKI, kas ir ļoti labs rādītājs salīdzinājumā ar citiem lielākajiem līdzekļu devējiem, neraugoties uz grūto budžeta stāvokli vairumā dalībvalstu. Tomēr ES atpaliek no kopīgā starpposma mērķa, kas 2010. gadam noteikts 0,56 % no NKI, lai līdz 2015. gadam OAP sasniegtu 0,7 % o NKI.

Atliekot atbalsta palielināšanu, tiktu kavēts progress virzībā uz TAM sasniegšanu. Pašreizējās finanšu un ekonomikas krīzes laikā nav viegli izpildīt mūsu kopīgos solījumus līdz 2015. gadam OAP mērķiem nodrošināt 0,7 % no NKI un 50 % no OAP palielinājuma novirzīt Āfrikas valstīm, tomēr tas joprojām ir paveicams un nepieciešams uzdevums. Tam vajadzīga apdomība un politiskā griba. Visiem līdzekļu devējiem jāsniedz ieguldījums kopīgā mērķa sasniegšanā, pamatojoties uz taisnīgu sloga sadali pasaules un ES līmenī. ANO augsta līmeņa plenārsēdē ES būs jāapliecina, kā tā plāno izpildīt savus pienākumus, un jāpierāda, ka jaunattīstības valstis var tai uzticēties. Tas nozīmē, ka būs jārisina jaunas pasaules līmeņa problēmas, sniedzot finansējumu no OAP papildresursiem.

(1) OAP:

- aicināt citus starptautiskos līdzekļu devējus, tostarp jaunus līdzekļu devējus, taisnīgi sadalīt slogu starptautiskā līmenī, lai tie sev nospraustu augstākus mērķus atbilstoši ES līmenim;
- izstrādāt reālus un pārbaudāmus ikgadējus rīcības plānus individuālu mērķu sasniegšanai⁶ un pirmos plānus publicēt līdz 2010. gada septembrim;
- stiprināt ES atbildības mehānismu: pamatojoties uz dalībvalstu ikgadējiem rīcības plāniem un Komisijas izstrādāto uzraudzības ziņojumu, Padomei būtu jāveic OAP salīdzinošā pārskatīšana ES iekšienē un par rezultātiem jāziņo Eiropadomei. Šajos rīcības plānos jānorāda vismaz nākamajam budžeta gadam plānotie izdevumi saistībā ar OAP, kā arī aplēses līdz 2015. gadam;
- apsvērt valstu tiesību aktu ieviešanu, lai noteiktu OAP mērķus, pamatojoties uz Beļģijas vai Apvienotās Karalistes pieredzi.

2.2. Atbalsta efektīva izmantošana: OAP labāka izmantošana un atbalsta lielāka rentabilitāte

Aplēses⁷ liecina, ka katru gadu varētu ietaupīt 3 – 6 miljardus euro, ja ES un dalībvalstis labāk īstenotu atbalsta efektivitātes principus, par kuriem tās vienojās Parīzes deklarācijā un Akras rīcības programmā. ES ir jāpaātrina šo solījumu izpilde, lai konkrētus rezultātus varētu gūt

⁶ Dalībvalstīm, kas ES pievienojās 2004. gadā, tie ir 0,33 % no NKI; Citām ES valstīm – 0,7 % no NKI, savukārt dalībvalstis, kuras ir sasniegušas šo mērķi, apņemas saglabāt atbalstu virs minētā līmeņa. Komisijas dienestu darba dokumentā par finansējumu attīstība ir izklāstīti dažādas iespējas turpmākai virzībai, SEC(2010) 420, 4.5. nodaļa.

⁷ Eiropas Komisijas uzdevumā veiktais pētījums *Aid Effectiveness: Benefits of a European Approach* (Atbalsta efektivitāte: Eiropas pieejas sniegtie ieguvumi, *HTSPE Limited*, 2009. gada oktobris.

pirms ceturtais augsta līmeņa sanāksmes par atbalsta efektivitāti, kas 2011. gadā notiks Seulā. Eiropas pasākumu iepriekšēja koordinēšana ir lietderīgāka nekā vēlāk veikti korektīvi pasākumi.

(2) Atbalsta efektivitāte:

- pakāpeniski līdz 2013. gadam saskaņot valstu un ES programmu grafikus ar partnervalstu grafikiem un izmantot kopīgo plānošanas sistēmu, lai dalītos informācijā par attīstības prioritātēm un mērķiem jaunattīstības valstīs, tādējādi izvairoties no darba dublēšanas un pārklāšanās;
- izmantot kopīgu grafiku un balstīties uz kopīgu plānošanas sistēmu, lai izstrādātu Eiropas valstu stratēģiju dokumentus un daudzgadu programmas, kā ES jau to ir darījusi Haiti gadījumā, tādējādi izpildot mūsu solījumu uzlabot atbalsta efektivitāti un partnervalstīm nodrošināt paredzamību;
- esošajā darbības sistēmā palīdzības efektivitātes jomā uzlabot ES darba sadali ne tikai saņēmējvalstīs, bet arī starp tām (jo īpaši, nodrošinot, ka tas neietekmē atbalsta apmēru, risinot „atbalsta bāreņu” problēmu⁸ un sistemātiski apmainoties ar informāciju), kā arī izveidot kopīgu ES stratēģiju, lai īstenotu saistības savstarpējās atbildības un pārskatāmības jomā, ko vēlāk veicinās plašākā mērogā;
- mudināt citus līdzekļu devējus, tostarp jaunos līdzekļu devējus, īstenot atbalsta efektivitātes programmu.

2.3. Eiropas operatīvā pieeja TAM īstenošanai

2.3.1. Pievērsties valstīm, kuras visvairāk atpaliek TAM sasniegšanā

Lai atbalstītu TAM sasniegšanu, ES īpaša uzmanība jāpievērš mērķiem, kuru sasniegšanā ir vislielākie kavējumi. Tomēr TAM nedrīkst uzskatīt par atsevišķu nozaru mērķu un indikatoru kopumu. Gluži pretēji, šie mērķi ir savstarpēji saistīti un viens otru papildina.

Lai arī ES jābūt aktīvai visās jaunattīstības valstīs, prioritāte jāpiešķir valstīm, kurās nepieciešams panākt lielāko progresu. Mērķtiecīgiem pasākumiem jābūt vērstiem uz visneaizsargātākajiem iedzīvotājiem, piemēram, sievietēm, bērniem un personām ar spēju traucējumiem, atbalstot sociālās aizsardzības visaptverošas sistēmas, kas ir sociālās kohēzijas un stabilitātes galvenais elements.

Īpašas bažas rada nabadzības rādītāju prognozes vismazāk attīstītajās valstīs un valstīs, kurās ir nestabila situācija⁹. Nestabilā situācijā esošas valstis ir panākušas krietni mazāku progresu virzībā uz TAM nekā citas jaunattīstības valstis, un daudzas no šīm valstīm ir arī „atbalsta bāreņi”. Lai uzlabotu šo situāciju, līdzekļu devējiem ir jādara vairāk un jāpalielina pasākumu koordinēšana valstīs ar nestabilu situāciju¹⁰.

⁸ Tā sauktie atbalsta „bāreņi” ir valstis, kurām ir tikai daži aktīvi starptautiskie līdzekļu devēji un zems atbalsta līmenis.

⁹ SEC(2007) 1417 un Padomes secinājumi 15118/07, 20.11.2007.

¹⁰ Eiropas 2009. gada ziņojums par attīstību „Pārvarēt ekonomikas ievainojamību Āfrikā — Eiropas jaunas pieejas veidošana” (*Overcoming fragility in Africa – Forging a new European approach*), <http://erd.eui.eu/erd-2009>

(3) Valstis, kurās ir nestabila situācija, un valstis, kuras visvairāk atpaliek TAM sasniegšanā:

- nodrošināt ES koordinēšanas mehānismus, lai īstermiņā pieņemtu lēmumus un veiktu darba sadali valstīs, kuras ir nestabilā situācijā. Šādi pasākumi ir uzsākti Haiti;
- nodrošināt piemērotu līdzsvaru starp atzinību par sniegumu un vajadzību apmierināšanu, pārdalīt līdzekļus valstīm, kuras visvairāk atpaliek TAM sasniegšanā, ņemot vērā valstu politiku un spējas. ES līmenī Komisija ierosinās šo pārdali veikt ĀKK valstu programmu 2010. gada starpposma pārskatīšanā, kā arī laikposmā no 2011. līdz 2013. gadam palielināt piešķirumus Afganistānai un Pakistānai.

2.3.2. Pievērsties valstīm, kuras visvairāk atpaliek TAM sasniegšanā

Nesen tika ierosināta tādu piecu nozaru pārskatīšana, kuras ir izšķiroši svarīgas TAM, proti, veselība¹¹, izglītība¹², humānā pārtikas palīdzība¹³, pārtikas nodrošinājums¹⁴ un dzimumu līdztiesība¹⁵. Šīs jomas ir iekļautas kopējā ES rīcības plānā, lai veicinātu progresu virzībā uz TAM sasniegšanu.

Pamatprincips ir šāds – ES un dalībvalstis kā prioritāti izvēlas partnervalstu stratēģijas un sistēmas¹⁶, lai stiprinātu šo valstu atbildību. Vēlams to darīt, izmantojot budžeta atbalstu un TAM līgumveida programmas. Ja atbalstu piešķir ārpus valstu sistēmām, skaidri jānorāda šādas izvēles iemesli un jāatbalsta rīcībspējas pastiprināšana, lai uzlabotu valstu sistēmu kvalitāti.

(4) Politikas ietekmes palielināšana galvenajās nozarēs:

- izglītības un veselības jomā ES un dalībvalstu darbības koncentrēt tajās valstīs, kurās ir vislielākās vajadzības un kurās var atbalstīt ilgtspējīgu politiku. Līdz septembrim tiks sagatavots prioritāro valstu saraksts;
- veselības jomā, pateicoties labākai politikas virzienu saskaņotībai un turpmākai ES politiskai un finansiālai līdzdalībai „Pasaules fondā cīņai pret AIDS, tuberkulozi un malāriju” un „Vakcīnu un vakcinācijas globālajā aliansē”, nodrošināt, ka šīs struktūras kalpo par pamatu atbalsta efektivitātei, atbilst Starptautiskās veselības partnerības principiem un palīdz stiprināt veselības aizsardzības sistēmas;
- izglītības jomā palielināt atbalstu izglītības nozares valstu plāniem, kuru mērķis ir nodrošināt kvalitatīvu izglītību, izmantojot divpusējos un daudzpusējos kanālus, kā arī operatīvo iniciatīvu „Izglītība visiem”;
- pievērsties visiem pārtikas nodrošinājuma aspektiem, īpaši koncentrējoties uz ekoloģiski efektīvu lauksaimniecību un sīksaimniecību īpašniekiem, atbalstot ilgtspējīgu politiku valstu un reģionālā līmenī (tostarp palielinot finansiālo atbalstu

¹¹ COM(2010) 128.

¹² SEC(2010) 121.

¹³ COM(2010) 126.

¹⁴ COM(2010) 127.

¹⁵ SEC(2010) 265.

¹⁶ Jo īpaši attiecībā uz valsts finanšu pārvaldību, grāmatvedību, revīziju, publisko iepirkumu, rezultātu sistēmām un uzraudzību.

„Visaptverošai Āfrikas lauksaimniecības attīstības programmai” un Āfrikas Zemes politikas pamatnostādņu paātrinātai ieviešanai) un veicinot uzturvērtības aspekta iekļaušanu šajās programmās, jo īpaši Dienvidāzijā;

- uzlabot pārskatāmību un uzraudzību saistībā ar dzimumu līdztiesības pasākumiem, izmantojot ESAO politikas kritērijus visos ar TAM saistītajos pasākumos (lai tos piemērotu vismaz 80 % ES un dalībvalstu pasākumiem);
- arī turpmāk ES pētniecības pamatprogrammās prioritāti piešķirt pasākumiem, kas paredzēti, lai risinātu jautājumus saistībā ar globālām veselības problēmām, lauksaimniecību un pārtikas nodrošinājumu.

2.3.3. *Mudināt partnervalstis uzņemties saistības TAM sasniegšanai*

Visi pozitīvie piemēri liecina, cik svarīga ir spēcīga politiskā apņemšanās vietējā līmenī. Lai attiecīgās valstis mudinātu uzņemties saistības, līdzekļu devēju pasākumos jāņem vērā arī attīstības procesa kultūras dimensija.

ES un tās dalībvalstīm ir jāturpina stimulēt un atbalstīt valstu izstrādātās pieejas, lai izņemtu par prioritārajiem ieguldījumiem TAM atbalstam un lai mērķus un indikatorus pielāgotu valstu īpatnībām. Saistības TAM jomā ir jāuzskata par daļu no plašākām saistībām, ko pārvaldības jomā uzņēmušās partnervalstis, kā arī par ES un šo valstu dialoga neatņemamu sastāvdaļu. Ļoti svarīgi ir nodrošināt augstas kvalitātes statistikas datus, lai uzraudzītu panākto progresu virzībā uz TAM sasniegšanu valstu līmenī, kā arī lai stimulētu atbildības uzņemšanos sabiedrības priekšā un nodrošinātu pamatu racionālai politikai un lēmumu pieņemšanai, makroekonomikas vadībai un līdzekļu efektīvai piešķiršanai. Ticamu un precīzu datu trūkums, lai uzraudzītu progresu TAM jomā, ir sevišķi nopietna problēma Āfrikā.

(5) Palielinātas saistības:

- lai veicinātu TAM uzraudzības reģionālo koordinēšanu Āfrikā, par pamatu izmantot Āfrikas un ES partnerību TAM jomā un sadarboties ar reģionālajām organizācijām;
- veicināt TAM iekļaušanu jaunattīstības valstu attīstības stratēģijās.

2.4. **Proaktīva darba programma attīstības politikas saskaņošanas (APS) jomā**

ES atbalsta TAM arī tādā veidā, ka citus politikas virzienus, kas nav saistīti ar atbalstu, tā padara atbilstošākus attīstības mērķiem. Pēdējo piecu gadu laikā ES šim nolūkam ir ieviesusi *ex ante* un *ex post* mehānismus, tostarp ietekmes novērtējumus, kuros tiek izskatīta politikas priekšlikumu ārējā ietekme¹⁷. APS darba programmā¹⁸ ir noteikti konkrēti mērķi un progresa indikatori, lai nodrošinātu ES saistību izpildi APS jomā visos politikas virzienos, kas ietekmē šādus piecus pasaules līmeņa problēmjautājumus: tirdzniecība un finanses, klimata pārmaiņas, pārtikas nodrošinājums, migrācija un drošība.

¹⁷ SEC(2007) 1202, SEC(2009) 1137 un Padomes secinājumi 16079/09, 18.11.2009.

¹⁸ SEC (2010) 421.

(6) Attīstības politikas saskaņotība:

- pēc iespējas savlaicīgāk un proaktīvāk izmantot APS darba programmu, lai virzītu ES lēmumu pieņemšanu saistībā ar plašu loku jautājumu, kas skar jaunattīstības valstis un kas neattiecas uz attīstības palīdzību.

2.5. Vietējo līdzekļu piesaistīšana, uzlabojot nodokļu sistēmu¹⁹

Ārējais atbalsts pats par sevi nevar palīdzēt kādai valstij nodrošināt sabiedrības labklājību. Partnervalstu pašu līdzekļi ir ļoti svarīgi to attīstībai, jo tie palielina valsts leģitimitāti, mudina uzņemties saistības attīstības politikas jomā, kā arī kalpo par stabilu finanšu avotu, lai nodrošinātu sabiedriskos labumus un īstenotu TAM.

Lai būtiski palielinātu jaunattīstības valstu nodokļu ieņēmumu daļu IKP²⁰, ES ir jāpastiprina atbalsts ilgtspējīgu nodokļu un muitas sistēmu izveidei šajās valstīs, izmantojot visaptverošu pieeju nodokļu un muitas pārvaldes un reformu jomā. Līdzekļu devējiem ir jāatbalsta daudzpusējās un reģionālās iniciatīvas, kopā strādājot jāizveido pārskatāma, kooperatīva un taisnīga starptautiskā nodokļu vide, jāpastiprina uzraudzības spējas jaunattīstības valstīs, lai cīnītos pret nelegālām finanšu plūsmām un muitas režīma pārkāpumiem, kā arī jāatbalsta attiecīgu nolīgumu noslēgšana un īstenošana. Turklāt jaunattīstības valstis jāmudina aktīvāk piedalīties starptautiskajā nodokļu un muitas iestāžu sadarbībā. Uzlabota iekšzemes ieņēmumu iekasēšana palīdzēs segt trūkstošo finansējumu valstīs, kuras visvairāk atpaliek TAM īstenošanā.

(7) Nodokļu sistēma un attīstība:

- stiprināt jaunattīstības valstu spējas piesaistīt iekšzemes ienākumus, izmantojot nodokļu reformas un pārvaldību. Palielināt jaunattīstības valstu spējas muitas pārvaldes jomā, lai efektīvi virzītos uz valstu attīstības mērķu sasniegšanu. Palielināt atbalstu iniciatīvām, kas veicina ienākumu pārskatāmību un valstu atbildību, piemēram, „Tiesību aktu ieviešana, pārvalde un tirdzniecība mežniecības jomā” un „Ieguves rūpniecības pārredzamības iniciatīva”, kā arī uzlabot līdzekļu devēju koordinēšanu;
- veicināt labu pārvaldību nodokļu jautājumos un atbalstīt cīņu pret nodokļu nemaksāšanu, izmantojot starptautiskos standartus un sadarbību, lai atvieglotu tādu nolīgumu kā nodokļu informācijas apmaiņas nolīgumu un, attiecīgā gadījumā, konvenciju par divkāršu nepalikšanu ar nodokļiem noslēgšanu un īstenošanu, kā arī jaunattīstības valstīs pieņemot un īstenojot ESAO Iekšējo cenu noteikšanas pamatnostādnes un turpinot izpēti par valstu ziņojumu standartu attiecībā uz daudznacionālajiem uzņēmumiem.

2.6. Reģionālās integrācijas un tirdzniecības veicināšana, lai palielinātu izaugsmi un nodarbinātību

Reģionālā integrācija palielina politisko stabilitāti un ekonomisko labklājību. Tā palīdz valstīm nodrošināt sabiedriskos labumus, kas ir svarīgi ilgtspējīgai attīstībai, tādējādi tieši un

¹⁹ COM(2010) 163.

²⁰ Šobrīd šis rādītājs ir ļoti zems – vidēji apmēram 15 %.

netieši veicinot virzību uz TAM sasniegšanu. Ārējās attiecībās ES veicina un atbalsta reģionālo integrāciju gan politiski, gan finansiāli.

Līdzdalība starptautiskajā tirdzniecībā jaunattīstības valstīm ir galvenais TAM sasniegšanai vajadzīgo līdzekļu avots, un tai jābūt iekļautai jebkurā veiksmīgā attīstības stratēģijā.

Tāpēc ES turpina sekmēt noteikumu izstrādi attīstību veicinošas starptautiskās tirdzniecības jomā un atbalstīt partnervalstu spējas piedalīties pasaules līmeņa un reģionālajā tirdzniecībā, tostarp veicinot ekonomisko partnerattiecību nolīgumus. Saskaņā ar 8. TAM ES jaunattīstības valstīm piešķir īpašas tirdzniecības preferences, tostarp pilnīgi neierobežotu piekļuvi ES tirgum attiecībā uz visām precēm no vismazāk attīstītajām valstīm, izņemot ieročus. Turklāt ES turpina raudzīties, lai ES divpusējos nolīgumos netiktu iekļautas klauzulas, kas var ierobežot jaunattīstības valstu piekļuvi zālēm.

ES un dalībvalstis krietni pirms termiņa beigām, t.i., pirms 2010. gada beigām, ir izpildījušas kopīgo apņemšanos katru gadu piešķirt 2 miljardus euro ar tirdzniecību saistītam atbalstam. Turklāt tās aktīvi atbalsta produktivitātes palielināšanu un ar tirdzniecību saistīto infrastruktūru; 2008. gadā kopējais tirdzniecības atbalsts pārsniedza 10 miljardus euro, kas ir ievērojams pieaugums salīdzinājumā ar 2007. gadu.

ES ir jāturpina šī pozitīvā attīstība, lielāku uzmanību pievēršot vismazāk attīstītajām valstīm, un kopējais darbs jāveic stratēģiskāk un efektīvāk, kā tas izklāstīts attiecīgajā Komisijas dienestu darba dokumentā.

(8) Reģionālā integrācija un tirdzniecība:

- palielināt atbalstu privātā sektora attīstībai, piemēram, izmantojot tādas mehānismus kā ĀKK ieguldījumu mehānisms un ES un Āfrikas infrastruktūras ieguldījumu fonds;
- saistībā ar Eiropas Investīciju bankas (EIB) ārējo pilnvaru pārskatīšanu stiprināt EIB spēju atbalstīt ES attīstības mērķus un veicināt dotāciju un aizdevumu efektīvu apvienošanu trešajās valstīs;
- turpināt darbu, lai pabeigtu Dohas sarunu kārtu un noslēgtu divpusējos un reģionālos tirdzniecības nolīgumus, kuros ņemtas vērā un precīzi atspoguļotas partnervalstu dažādās vajadzības, piemēram, ekonomisko partnerattiecību nolīgumus;
- palielināt atbalstu tirdzniecības jomā, aktīvāk palīdzot vismazāk attīstītajām valstīm, kā arī uzlabot atbalsta efektivitāti un līdz 2010. gada beigām panākt vienošanos par reģionālo pasākumu kopumiem, kas paredzēti tirdzniecības atbalstam ĀKK valstīs.

2.7. Inovatīvu finansēšanas avotu izmantošana, lai risinātu globālās problēmas

Ekonomiskās krīzes ietekmē budžets un privātie ieguldījumi varētu būt nepietiekami, lai nodrošinātu vajadzīgos līdzekļus pieaugošo globālo problēmu, tostarp ar TAM saistītu problēmu, risināšanai. Lai paredzamā un stabilā veidā sniegtu papildu līdzekļus, mums ir pilnībā jāizmanto arī inovatīva finansējuma piedāvātās iespējas.

Vairāku inovatīvu mehānismu pamatā jau tiek izmantotas publiskā un privātā sektora partnerības un tirgi, lai papildinātu esošos līdzekļus un mehānismus attīstības atbalstam. Pašreiz dažādos forumos, tostarp vadošajā grupā, kas risina jautājumus saistībā ar inovatīvu

finansējumu attīstībai, tiek izskatīti arī citi risinājumi. Komisijas dienesti ir izanalizējuši arī dažādu mehānismu spēju ģenerēt ienākumus²¹.

Globalizācija ir sniegusi lielu labumu pasaules ekonomikai, tomēr visnabadzīgākās valstis vēl nav izmantojušas visas ar to saistītās iespējas. Jaunu ieņēmumu sadale palīdzēs izmainīt šo situāciju.

(9) Inovatīvs finansējums:

- atbalstīt priekšlikumus par inovatīviem finansēšanas mehānismiem, kam ir ievērojams ienākumu ģenerēšanas potenciāls, lai nodrošinātu paredzamu finansējumu ilgtspējīgai attīstībai, jo īpaši attiecībā uz visnabadzīgākajām un neaizsargātākajām valstīm²².

2.8. Pārbaude saistībā ar klimata pārmaiņām

Klimata pārmaiņas ir milzīga kopīga problēma, kas ietekmē visu TAM īstenošanu.

ES ir apņēmusies palīdzēt jaunattīstības valstīm pieņemt un īstenot piemērotas pielāgošanās un/vai ietekmes mazināšanas stratēģijas. Šim nolūkam attīstības jomas politikā pastiprināti jāņem vērā klimata pārmaiņu apsvērumi, jāveicina jaunattīstības valstu piekļuve tehnoloģijām ar zemu oglekļa saturu un izturību pret klimata pārmaiņām, ievērojot intelektuālā īpašuma tiesības, kā arī jāstiprina šo valstu zināšanu bāze jautājumos par klimata pārmaiņām un jāpalielina ES atbalsts ar šo jautājumu saistītai izpētei jaunattīstības valstīs un sadarbībā ar tām. Tas šīm valstīm ļautu izveidot izmaksu ziņā efektīvas un uz ekosistēmu vērstas pieejas ietekmes mazināšanai un pielāgošanai.

Turklāt pēc Kopenhāgenas konferences paredzētajās sarunās un Dohas attīstības sarunu kārtā ES ir jāturpina veicināt jaunattīstības valstu uzlabotu piekļuvi videi nekaitīgām tehnoloģijām, tostarp pateicoties turpmākai tirdzniecības liberalizācijai videi draudzīgu preču un pakalpojumu jomā, ko panāktu, samazinot un novēršot ar tarifiem saistītos un nesaistītos šķēršļus.

(10) Klimata pārmaiņas:

- izpildīt ES apņemšanos laikposmā no 2010. līdz 2012. gadam kā tūlītēju finansējumu piešķirt 2,4 miljardus euro gadā un nodrošināt, ka šie līdzekļi tiek plānoti un izmaksāti saskaņā ar atbalsta efektivitātes principiem. Komisija ir gatava uzņemties iniciatīvu, lai veicinātu koordinētu lēmumu īstenošanu un uzraudzību saistībā ar ES apņemšanos sniegt tūlītēju finansējumu²³.

2.9. Attīstība un drošība

Attīstība nav iespējama bez drošības, savukārt ilgtermiņa drošību nevar nodrošināt bez ieguldījumiem attīstībā. Lielākā daļa nestabilā situācijā esošo valstu atpaliek virzībā uz TAM

²¹ SEC(2010) 409.

²² Eiropadomes 2009. gada 29.–30. oktobra secinājumu 23. un 27. punkts un Eiropadomes 2010. gada 25.–26. marta secinājumu 8. punkts.

²³ COM(2010) 86.

sasniegšanu, tāpēc ir nepieciešami īpaši pasākumi, lai šīm valstīm sniegtu izmaksu ziņā efektīvu atbalstu.

(11) Nestabila situācija un drošība:

- atbalstīt ES rīcības plānu saistībā ar nestabilām situācijām un konfliktiem, ko ierosinās 2010. gadā, lai efektīvāk risinātu šādas situācijas visaptverošā un integrētā veidā, un miera un stabilitātes nodrošināšanas pasākumu plānošanā un īstenošanā ņemt vērā attīstības mērķus.

2.10. Globālās pārvaldības struktūra

Pēc ekonomiskās krīzes valdības visā pasaulē ir atzinušas, ka ir nepieciešama patiesi visaptveroša pasaules mēroga pārvaldība. Starptautiskā iestāžu struktūra ir sarežģīta, un bieži vien nabadzīgāko valstu intereses netiek ņemtas vērā. Bažas rada arī daudzpusējā atbalsta sadrumstalotība, ko rada daudzpusējo aģentūru²⁴ skaita palielināšanās. ES būtu jāsniedz jauns stimuls saistībā ar darbu, ko šobrīd veic dažādos starptautiskajos forumos, tostarp G20, lai veiktu reformas pasaules mēroga pārvaldībā.

Galvenā problēma ir nodrošināt līdzsvaru starp pasaules iestāžu leģitimitāti un efektivitāti, tostarp izmantojot reģionālās pārstāvniecības.

(12) Globālā pārvaldība:

- atbalstīt pašreizējo reformu procesu, lai uzlabotu ANO sistēmas saskaņotību un efektivitāti un lai pakāpeniski racionalizētu aģentūru darbību un samazinātu to skaitu;
- nodrošināt, ka nekavējoties un pienācīgā veidā tiek palielinātas jaunattīstības valstu un pārejas valstu balsstiesības Pasaules Bankas un SVF ietvaros; turpināt darbu, lai īstenotu mērķi par vienotu Eiropas pārstāvniecību un pastiprināt ES koordinēšanu, jo īpaši reģionālo attīstības banku vidū.

3. TURPMĀKĀ VIRZĪBA

Nākamie pieci gadi būs lielu pārbaudījumu laiks Eiropas un pasaules mēroga attīstības politikas jomā. Šajā periodā ES būs jāpilda savs solījums OAP mērķiem sniegt 0,7 % no NKI, kā arī aktīvi jāpiedalās TAM īstenošanā. Tajā pašā laikā ES un citām attīstītajām valstīm būs jāapliecina apņemšanās atbalstīt jaunattīstības valstis cīņā pret klimata pārmaiņām un solījumi jāpārvērš praktiskā un efektīvā rīcībā.

Tomēr nākamie gadi sniegs arī lielas iespējas jaunattīstības valstīm. TAM sasniegšana daudzām valstīm būs pirmais solis ceļā uz ilgtspējīgu un augošu ekonomiku. Par pamatu tās var izmantot daudzus pozitīvus piemērus. Jaunajā ES un Āfrikas partnerībā par pamatu var

²⁴ Saskaņā ar ESAO datiem šobrīd pastāv vairāk nekā 260 starptautiskas organizācijas, kas var saņemt OAP, salīdzinot ar 15 šādām organizācijām 1940. gadā. Vairāk nekā 100 aģentūras katra pārvalda mazāk nekā 20 miljardus ASV dolāru gadā, kas kopā veido tikai 2 % no daudzpusējo organizāciju kopējā pamatfinansējuma un cita finansējuma.

izmantot TAM jomā gūtos sasniegumus, kā arī izveidot noturīgu pamatu turpmākai izaugsmei.

Iepriekš izklāstītajā divpadsmit punktu plānā ir sniegts pamats ES ieguldījumam, lai sasniegtu šos mērķus un izmantotu dotās iespējas. ES arī turpmāk jābūt pasaules lielākajai atbalsta sniedzējai, vienlaikus apliecinot savu apņemšanos uzlabot un efektīvāk izmantot minēto atbalstu. To var panākt, vienīgi strādājot kopā ar jaunattīstības valstīm, lai risinātu tādas jautājumus kā pārvaldība un nodokļu sistēmas, kā arī ar citiem līdzekļu devējiem, kuriem jāizvirza tikpat vērienīgi mērķi, kādus it noteikusi ES. Savukārt attīstītajām valstīm jāapņemas nodrošināt, ka atbalsts veicina īstas un ilgstošas pārmaiņas.

Komisija aicina Padomi un dalībvalstis apstiprināt un aktīvi īstenot iepriekš izklāstītos pasākumus. Komisija uzraudzīs šā divpadsmit punktu plāna īstenošanu un sniegs par to ziņojumus ES sniegtā attīstības finansējuma uzraudzības procesā. ES ir jāaicina arī visus citus starptautiskos līdzekļu devējus nodrošināt pienākumu taisnīgu sadali starptautiskā mērogā, kā arī izveidot savus rīcības plānus, lai pasaules līmenī nospraustu augstākus mērķus TAM jomā.